

ВІДГУК

офіційного опонента

професорки кафедри інфраструктури та інноваційних технологій Навчально-науковий Київський інститут водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного Національного транспортного Університету, доктора економічних наук, професора **Кучерук Галина Юрївна**
на дисертацію **Сербіної Тетяни Володимирівни**

на тему: **«ОРГАНІЗАЦІЙНО – ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ
ЛОГІСТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ
ДІЯЛЬНІСТЮ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**
подану до захисту у разову спеціалізовану вчену раду на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка»
з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження та зв'язок із науковими програмами, планами, темами. У сучасних умовах глобалізаційних викликів та інтеграції до світового економічного простору аграрні підприємства України стикаються з необхідністю підвищення ефективності управління зовнішньоекономічною діяльністю (ЗЕД). Особливої важливості набуває логістичне забезпечення експортно-імпортних операцій, яке виступає ключовим фактором формування конкурентних переваг на зовнішніх ринках. Водночас, нестабільність міжнародної кон'юнктури, посилення регуляторних бар'єрів, транспортно-логістичні обмеження та ризики, пов'язані з воєнним станом, обумовлюють потребу в адаптивних, науково обґрунтованих підходах до управління ЗЕД аграрних підприємств.

Організаційно-економічний механізм логістичного управління покликаний забезпечити системну координацію матеріальних, інформаційних та фінансових потоків, з урахуванням сучасних цифрових інструментів, змін у міжнародних торговельних правилах і вимог сталого розвитку. Відсутність комплексного механізму, який би враховував специфіку аграрної галузі, її залежність від сезонності, ресурсних обмежень і кліматичних ризиків, стримує ефективну інтеграцію агропідприємств у глобальні ланцюги постачання.

Отже, дослідження та розробка ефективного організаційно-економічного механізму логістичного управління ЗЕД в аграрному секторі є вкрай актуальними

умовах глобалізації.

Актуальність представленої роботи підтверджується також тим, що вона виконувалася у відповідності з основними напрямками наукових досліджень Міжрегіональної Академії управління персоналом за темою: «Удосконалення управління бізнес–процесами на підприємствах» (номер державної реєстрації – 0121U000270) в межах якої здобувачем удосконалено організаційно–економічний механізм логістичного управління зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств, встановлено взаємодію структурних компонентів механізму забезпечує особливості його формування та функціонування із врахуванням стратегії логістичного управління зовнішньоекономічної діяльності.

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Обґрунтованість наукових положень підтверджується проведенням автором аналізом наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених, логікою та чітко поставленими завданнями, опрацюванням статистичних, аналітичних та нормативно-правових матеріалів.

Оцінюючи зміст дисертації, доцільно відмітити, що одержані в процесі здійснення дослідження наукові результати є обґрунтованими, а їх наукова новизна є достовірною відповідно до представлених у роботі даних (доказів), створених за допомогою загальнонаукових та статистичних принципів, методів наукового абстрагування, синтезу, групування, порівняння та наочного відображення емпіричних даних, формалізації та економічного моделювання, комплексного аналізу.

Дисертація, виконана Сербіною Тетяною Володимирівною, є завершеним науковим дослідженням, в якому представлено авторський підхід до розробки організаційно – економічного механізму логістичного управління зовнішньоекономічною діяльністю аграрних підприємств, який формується з розробки та впровадження сучасних методів стратегічного розвитку логістичного управління, що спрямовані на підвищення гнучкості, адаптивності та

на основі циркулярного підходу, який забезпечує раціональне використання ресурсів, мінімізацію відходів, створення замкнених циклів та покращення екологічної стійкості аграрних підприємств; оптимізацію напрямків руху потоків логістичного бізнес-процесу, що передбачає вдосконалення управління матеріальними, інформаційними та фінансовими потоками для досягнення максимальної ефективності та безперервності логістичних операцій; а також проведення комплексної оцінки рівня розвитку складових логістичного управління, яка охоплює аналіз ефективності використання ресурсів, технологій, потенціалу та фінансових можливостей з метою виявлення сильних і слабких сторін існуючої системи управління та розробки рекомендацій для її подальшого вдосконалення. Сформульовані в дисертації наукові положення, висновки та пропозиції належать особисто автору.

У цілому структура і зміст дисертації свідчать про комплексний характер проведеного здобувачем дослідження. Робота насичена статистичним матеріалом, що значно полегшує сприйняття аналітичних досліджень і висновків. Було проаналізовано десять аграрних підприємств. Таблиці та ілюстративні матеріали подані у доступній формі, без надмірного використання умовних позначень, що сприяє легкому сприйняттю інформації. Висновки дисертаційного дослідження демонструють глибоке розуміння предмета, вирізняються логічною структурою та ґрунтуються на аналітичних підходах.

Матеріали дисертації були предметом розгляду і дискусій на науково-практичних конференціях і семінарах, в тому числі й міжнародних.

3. Достовірність, наукова новизна і практичне значення результатів дослідження. Ознайомлення з дисертацією Сербіної Тетяни Володимирівни дає всі підстави стверджувати про достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, що в ній містяться. Зміст дисертації охоплює ключові аспекти теми. Отримані результати підтверджуються широким використанням публікацій вітчизняних і зарубіжних авторів за темою дослідження, аналізом нормативно-правової бази та статистичних даних.

економічних досліджень, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з відповідної тематики, матеріали міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференцій, симпозіумів і семінарів, результати власних досліджень автора. Результати дисертації відповідають визначеній меті.

Характеризуючи дисертацію Сербіної Тетяни Володимирівни слід зазначити, що основні її наукові положення викладено переконливо і логічно, висновки та рекомендації ґрунтуються на результатах власних досліджень здобувача.

Достовірність практичних розробок автора підтверджується відповідними довідками. Враховуючи це, зроблено висновок, що одержані результати дослідження є достовірними.

4. Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні й розробленні методичних, теоретичних положень та практичних рекомендацій, які в сукупності вирішують важливе наукове завдання, зокрема:

удосконалено:

- організаційно-економічний механізм логістичного управління зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств через реалізацію комплексу стратегічних заходів: розробку та впровадження сучасних методів стратегічного розвитку логістичного управління, що спрямовані на підвищення гнучкості, адаптивності та ефективності логістичних процесів в умовах небезпечного середовища; формування стратегії логістичного управління зовнішньоекономічною діяльністю на основі циркулярного підходу, який забезпечує раціональне використання ресурсів, мінімізацію відходів, створення замкнених циклів та покращення екологічної стійкості аграрних підприємств; оптимізацію напрямків руху потоків логістичного бізнес-процесу, що передбачає вдосконалення управління матеріальними, інформаційними та фінансовими потоками для досягнення максимальної ефективності та безперервності логістичних операцій; а також проведення комплексної оцінки рівня розвитку складових логістичного управління, яка охоплює аналіз ефективності

розробки рекомендацій для її подальшого вдосконалення.

- концептуальну модель логістичного управління зовнішньоекономічною діяльністю, що, на відміну від традиційних підходів, орієнтована на забезпечення збалансованого розвитку аграрних підприємств та ґрунтується на ієрархічній побудові поетапних рівнях логістичного розвитку аграрних підприємств, які охоплюють весь спектр зовнішньоекономічної діяльності – від функціонування на внутрішньому ринку та здійснення митного оформлення та контролю до виходу на міжнародні ринки;

- методику оцінювання рівня розвитку та окремих складових логістичного управління аграрних підприємств, яка визначає комплексний підхід, що інтегрує оцінку ефективності ключових логістичних функціональних блоків та охоплює аналіз логістики постачання; логістики управління запасами; виробничої логістики; транспортної логістики, складської логістики; збутової логістики; інформаційної логістики; логістики фінансових потоків, а також логістика організаційної трансформації, яка враховує адаптацію управлінських структур та бізнес–процесів до сучасних викликів та стратегічних цілей аграрного підприємства в контексті підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності.

- комплексну модель організаційно–економічного механізму логістичного управління зовнішньоекономічною діяльністю на аграрних підприємствах, яка включає декілька ключових складових, що взаємопов'язані між собою та спрямовані на забезпечення ефективного функціонування логістичних процесів у зовнішньоекономічній діяльності та реалізується через концептуальні принципи сталого розвитку аграрного підприємства та враховує міжнародні вимоги в логістичній сфері, зокрема стандарти якості, екологічної безпеки, регулювання транспортування, митного оформлення та сертифікації продукції. Інтеграція міжнародних норм і стандартів забезпечує підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств на світових ринках, їх адаптацію до глобальних вимог та сталий розвиток через оптимізацію логістичних процесів.

діяльності аграрних підприємств” це комплексний підхід до організації та оптимізації матеріальних, фінансових, інформаційних та інших потоків, пов’язаних з міжнародною торгівлею сільськогосподарською продукцією, з підвищення конкурентоспроможності, ефективності та прибутковості підприємства, що залежить від умов, у яких воно здійснюється (безпековий фактор), і є стратегічним інструментом окремого аграрного підприємства для підвищення їх ефекту.

– методичний підхід до оцінювання ефективності функціонування логістичної системи на аграрних підприємствах, що, на відміну від існуючих, базується на ідентифікації та аналізі факторів впливу з урахуванням їх властивостей, ступеня дії та взаємозв’язку та забезпечує можливість вільного коригування управлінських рішень у процесі формування та реалізації економіко–організаційного механізму логістичного управління зовнішньоекономічною діяльністю аграрних підприємств, особливо в умовах складної безпекової недостатності, яка підтримує високий рівень логістичних ризиків, транспортної інфраструктури, нестабільності зовнішньоекономічних зв’язків та потребує підвищеної гнучкості й адаптивності змін логістичних рішень до функціонування середовища.

– методичні підходи до формування стратегії логістичного управління зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств, яка сформовано на основі концепції циркулярного стратегічного розвитку, що передбачає інтеграцію таких ключових елементів, як: формування стратегічного бачення, комплексний аналіз середовища функціонування, визначення стратегічних цілей логістичної діяльності у сфері зовнішньоекономічних відносин, розробка логістичних стратегій, економічне та екологічне обґрунтування управлінських рішень, впровадження інновацій і цифрових технологій, управління ризиками, побудова ефективної системи моніторингу, розробка плану реалізації стратегії та забезпечення контролю за її виконанням.

Робота насичена статистичним матеріалом, що у поєднанні із теоретичними

дослідження. Висновки, сформульовані у дисертації є логічно побудованими та мають аналітичне підґрунтя, а також локанічно викладені в дослідженні.

5. Практичне значення й впровадження результатів дослідження полягає у підвищенні рівня ефективності логістичного управління зовнішньоекономічною діяльністю аграрних підприємств.

Зокрема, у ТОВ «ВОЛОЧИСК-АГРО» використано розробки дисертантки запроваджено методику оцінювання рівня розвитку та окремих складових логістичного управління аграрних підприємств, яка передбачає комплексний підхід, що інтегрує оцінку ефективності ключових логістичних функціональних блоків та охоплює аналіз логістики постачання; логістики управління запасами; виробничої логістики; транспортної логістики, складської логістики; збутової логістики; інформаційної логістики; логістики фінансових потоків, а також логістика організаційної трансформації (довідка від 17.12.2024 р. № 284).

ТОВ «ЖИТНИЦЯ ПОДІЛЛЯ» використано розробки дисертантки запроваджено методичні підходи до формування стратегії логістичного управління зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств, яка сформовано на основі концепції циркулярного стратегічного розвитку (довідка від 04.02.2025 р. № 422/32).

Удосконалено організаційно-економічний механізм логістичного управління зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств, встановлено взаємодію структурних компонентів механізму забезпечує особливості його формування та функціонування із врахуванням стратегії логістичного управління зовнішньоекономічної діяльності, упроваджено в навчальний процес закладів вищої освіти, зокрема їх використано у підготовці теоретико-методичного забезпечення, у розробці робочих навчальних програм відповідних дисциплін Міжрегіональної Академії управління персоналом (включені кафедрою маркетингу у вигляді змістовних блоків до дисципліни «Логістика» та кафедрою економіки та управління бізнесом у вигляді змістовних блоків до дисципліни

управління бізнес–процесами на підприємствах» (номер державної реєстрації 0121U000270) (довідка від 09.01.2025 р. № 5/1).

6. Основний зміст роботи. Зміст дисертації Сербіної Тетяни Володимирівни відповідає меті та завданням дослідження. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Зміст роботи викладено стисло, структуровано, логічно, аргументовано.

У вступі дисертації (с. 12–20) обґрунтовано актуальність теми, визначено мету та завдання, об’єкт, предмет і методи дослідження, сформульовано практичне і теоретичне значення основних положень дисертації, її наукову новизну та апробацію.

Перший розділ дисертації присвячено поглибленому аналізу наукової літератури та теоретико-методичних аспекти логістичного управління зовнішньоекономічною діяльністю аграрних підприємств в умовах глобалізації

Зокрема, послідовно і детально розглянуто парадигмальні аспекти логістичного управління на глобальному рівні, а саме: фактори, що впливають на ефективність логістики та бар’єри в глобальному логістичному управлінні (с.21 – 31).

Обґрунтовано формування стратегії логістичного управління зовнішньоекономічною діяльністю аграрних підприємств, а саме: стратегію логістичного управління зовнішньоекономічної діяльності аграрного підприємства, етапи стратегічного планування логістичного управління зовнішньоекономічної діяльності та фактори, що враховуються при побудові стратегії логістичного управління зовнішньоекономічної діяльності (с.32–49).

Автором сформовано концепція механізму логістичного управління зовнішньоекономічною діяльністю аграрних підприємств, яка через вивчення інституційного регулювання ЗЕД: ключові органи та їх функції та базових принципи, на основі яких відбувається проектування, формування та функціонування системи управління зовнішньоекономічною діяльністю на аграрному підприємстві утворюється концептуальна схема логістичного

розробляється концептуальна модель організаційно–економічного механізму логістичного управління зовнішньоекономічної діяльності підприємства ЗЕД на аграрному підприємстві . (с.49–68).

У другому розділі автор проаналізував та дав оцінку логістичному управлінню зовнішньоекономічною діяльністю аграрних підприємств.

Насамперед автор оцінив стан та перспективи зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств, а саме: сезонно скориговані обсяги експорту та імпорту зовнішньої торгівлі товарами у 2018–2023 роках, експорт та імпорт живих тварин та продуктів тваринного походження, експорт та імпорт продуктів рослинного походження тощо (с.72 – 81).

Автором проаналізовано діяльність та проведена оцінка функціонування досліджуваних аграрних підприємств в умовах глобалізації, а саме: проаналізовано кількість діючих суб'єктів сільського, лісового та рибного господарства за регіонами в 2023 році, проаналізовано кількість видів діяльності досліджуваних аграрних підприємств (10 аграрних підприємств взято для дослідження), проаналізовано земельного банку (га) аграрних підприємств, проаналізовано експорт аграрних підприємств, обсяг перевезень зернових культур виробленої аграрними підприємствами України у 2023 році (с.81 – 94).

Автор проведено оцінку ефективності організаційно–економічного механізму логістичного управління зовнішньоекономічними процесами на аграрних підприємствах: ТОВ «Контінентал Фармерз Груп», ТОВ СП «Нібулон», ФГ «Укрлендфармінг», LNZ Group (входять підприємства різної організаційно–правової форми), ТОВ Фірма «Астарта–Київ», ПАТ «Миронівський хлібопродукт», ТОВ «Кернен–Трейд», ІМК (входять підприємства різної організаційно–правової форми), KSG Agro (входять підприємства різної організаційно–правової форми), ТОВ «Агропросперіс» . (с.95 – 109).

У третьому розділі дисертації сформовано Організаційно–економічного механізму логістичного управління зовнішньоекономічною діяльністю аграрних підприємств.

підприємств (с.111 – 122).

Авторка розробила комплексну модель організаційно–економічного механізму логістичного управління зовнішньоекономічною діяльністю на аграрних підприємствах і оцінка її ефективності (с.123 – 122).

А також розраховано ефективність впровадження організаційно–економічного механізму логістичного управління зовнішньоекономічної діяльності на аграрних підприємствах шляхом оцінювання рівня розвитку й складових логістики через Оцінку виробничої, збутової, інформаційної, транспортної, логістики постачань, логістики складування та запасів, логістики фінансових потоків та логістики організаційної трансформації (с.133 – 146).

У висновка обґрунтовано наукові положення, завдання та мету дисертаційного дослідження (с.150 – 154).

Таким чином, основні наукові положення, методичні розробки та результати, одержані у процесі дослідження, доповідалися й отримали схвальні відгуки на конференція.

7. Дискусійні положення та зауваження. Оцінюючи в цілому позитивно дисертацію Сербіної Тетяни Володимирівни, яка виконана на достатньо високому науковому рівні, слід висловити деякі зауваження, які відносяться до дискусійних питань та побажань:

1. У першому розділі в пункті 1.1 (с. 21 - 31), який має назву “Парадигмальні аспекти логістичного управління на глобальному рівні” автор досліджуючи дефініцію поняття “логістичне управління” стверджує, що глобалізаційні виклики змінюють парадигму логістичного управління, але при цьому не розмежовує вплив глобальних, регіональних та локальних факторів. Було б доцільно розглянути вплив глобальних, регіональних та локальних факторів.

2. В підпункті 1.2. (с.32 – 49), який має назву “Формування стратегії логістичного управління зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств” авторка запропонувала стратегію логістичного управління зовнішньоекономічної діяльності аграрного підприємства, яка зосереджена на циркулярній моделі. Було

3. У підрозділі 2.1 (с. 72-81), який має назву “Стан та перспективи зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств”, наведено загальний аналіз зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств. Було б доцільно розглянути відмінності у функціонуванні малих, середніх і великих виробників сільськогосподарської продукції.

4. У пункті 3.3 (с. 133 - 146) “Ефективність впровадження організаційно-економічного механізму логістичного управління зовнішньоекономічної діяльності на аграрних підприємствах шляхом оцінювання рівня розвитку й складових логістики” авторка застосовує оцінку ефективності механізму, яка базується переважно на внутрішніх даних аграрних підприємств, що може обмежити репрезентативність висновків для галузі в цілому.

5. А також хочу зазначити про невелику кількість помилок в дисертаційній роботі, зокрема рис. 2.13 та 2.14. має однакову назву “Обсяг перевезень пшениці, виробленої аграрними підприємствами України у 2023 році”.

Вказані дискусійні положення та побажання відображають власну наукову позицію офіційного опонента і не знижують загальної позитивної оцінки роботи.

Загальний висновок

Дисертація Сербіної Тетяни Володимирівни на тему: «Організаційно – економічний механізм логістичного управління зовнішньоекономічною діяльністю аграрних підприємств в умовах глобалізації» є цілісною завершеною, самостійно виконаною науковою працею, яка має вагому наукову новизну, значний науковий та практичний інтерес та вирішує важливе наукове завдання щодо обґрунтування теоретичних і методичних положень системи управління персоналом підприємств енергетичної галузі. Зважаючи на актуальність вирішених в дисертації завдань, отриманих наукових висновків, теоретично обґрунтованих принципових наукових положень, використаних сучасних методів наукових досліджень та підтвердженої практичної значимості можна стверджувати, що дисертація відповідає галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» вимогам Порядку підготовки здобувачів

(наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 283 від 03.04.2019 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), а її автор – Сербіна Тетяна Володимирівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент:

Професор кафедри інфраструктури
та інноваційних технологій
Навчально-науковий Київський інститут водного транспорту
імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного
Національного транспортного університету
доктор економічних наук,
професор

Галина Кучерук

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ

Учений секретар Національного
транспортного університету

Олександр ІВАНУШКО

» липень 2025 р.